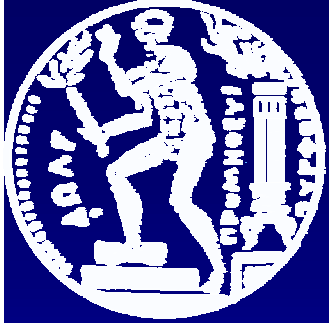

**Προσδιορισμός Απεμπλουτισμένου
Ουρανίου σε περιβαλλοντικά δείγματα με
την τεχνική της γ-φασματοσκοπίας**

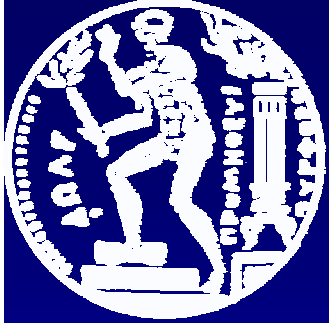
**Δ.Ι. Καράγγελος, Π.Κ. Ρούνη, Ν.Π. Πετρόπουλος,
Μ.Ι. Αναγνωστάκης, Ε.Π. Χίνης
και Σ.Ε. Σιμόπουλος**

*Τομέας Πυρηνικής Τεχνολογίας
Τμήμα Μηχανολόγων Μηχανικών
Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο*

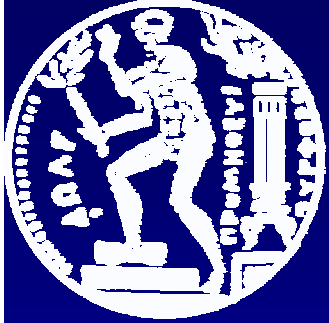
Περιεχόμενα

- ✓ γ-φασματοσκοπικός προσδιορισμός U και DU στο ΕΠΤ-ΕΜΠ.
- ✓ Συνεργασία ΕΠΤ-ΕΜΠ και Vinča Institute προ του πολέμου.
- ✓ Συνεργασία ΕΠΤ-ΕΜΠ και Vinča Institute μετά τον πόλεμο.
- ✓ Συμπεράσματα.

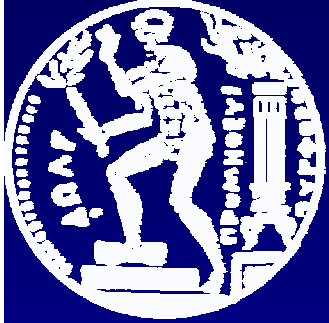
Μερικά στοιχεία για τα ^{238}U και ^{235}U

- ✓ Ισοτοπική αναλογία του φυσικού Ουρανίου:
 $^{238}\text{U} = \sim 99.2\%$ και $^{235}\text{U} = \sim 0.72\%$
- ✓ Κύριες φωτοκορυφές του ^{238}U (^{234}Th):
63.29 keV (3.8 %), 92.35 keV (2.72%) και
92.78 keV (2.69%)
- ✓ Κύριες φωτοκορυφές του ^{235}U :
143.76 (10.96%), 163.33 (5.08%), 185.72
keV (57.2%) και 205.31 keV (5.01%)
- ✓ Λόγος ραδιενεργειών στο φυσικό Ουράνιο :
 $^{238}\text{U}/^{235}\text{U} = 21.7$

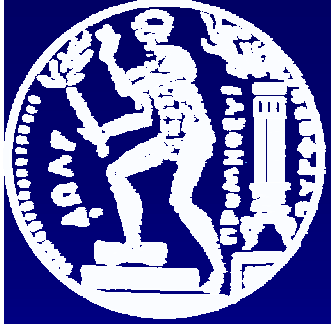
Ουράνιο σε περιβαλλοντικά δείγματα

- ✓ Σε περιβαλλοντικά δείγματα σχεδόν πάντα ανιχνεύονται ίχνη:
 - ✓ ^{238}U και θυγατρικών του.
 - ✓ ^{235}U και θυγατρικών του.
- ✓ Μεταξύ των θυγατρικών του ^{238}U συμπεριλαμβάνεται το ^{226}Ra , το οποίο εκπέμπει φωτόνια στα 186.25keV (3.51%).
- ✓ Σε δείγματα που δεν περιέχουν DU συνήθως παρατηρείται η φυσική ισοτοπική αναλογία.

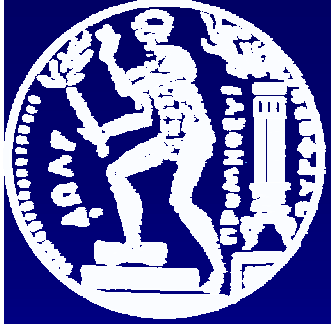
Προσδιορισμός του ^{238}U σε περιβαλλοντικά δείγματα

- ✓ Γίνεται συνήθως από τα φωτόνια στα 63.29keV (^{234}Th).
- ✓ Δείγματα όγκου αρκετών cm^3 , π.χ. 282cm^3 .
- ✓ Ανιχνευτές Ge υψηλής απόδοσης και διακριτικής ικανότητας στην περιοχή των χαμηλών ενεργειών (κάτω των 200keV)
 - ✓ LEGe (341eV resolution @ 5.9keV)
 - ✓ XtRa (1003eV @ 122keV)
- ✓ Τεχνικές διόρθωσης αυτοαπορρόφησης για την ανάλυση των φωτονίων χαμηλών ενεργειών (κάτω των 200keV).

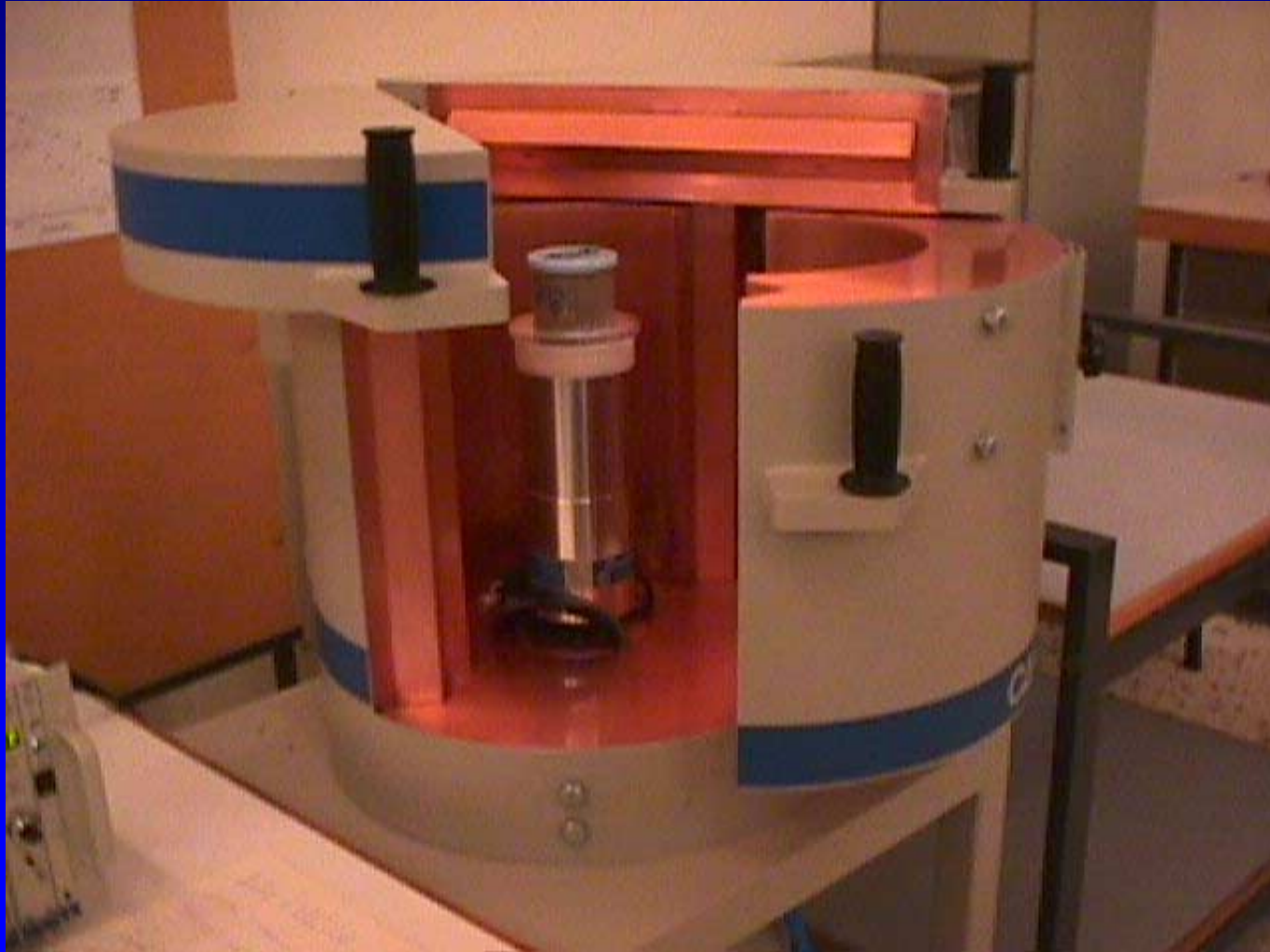

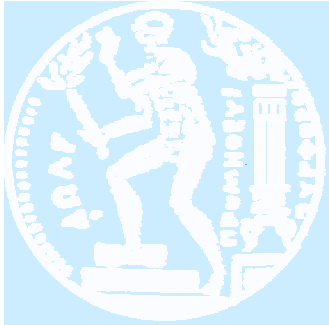
Το εργαστήριο γ-φασματοσκοπίας του ΕΠΤ-ΕΜΠ

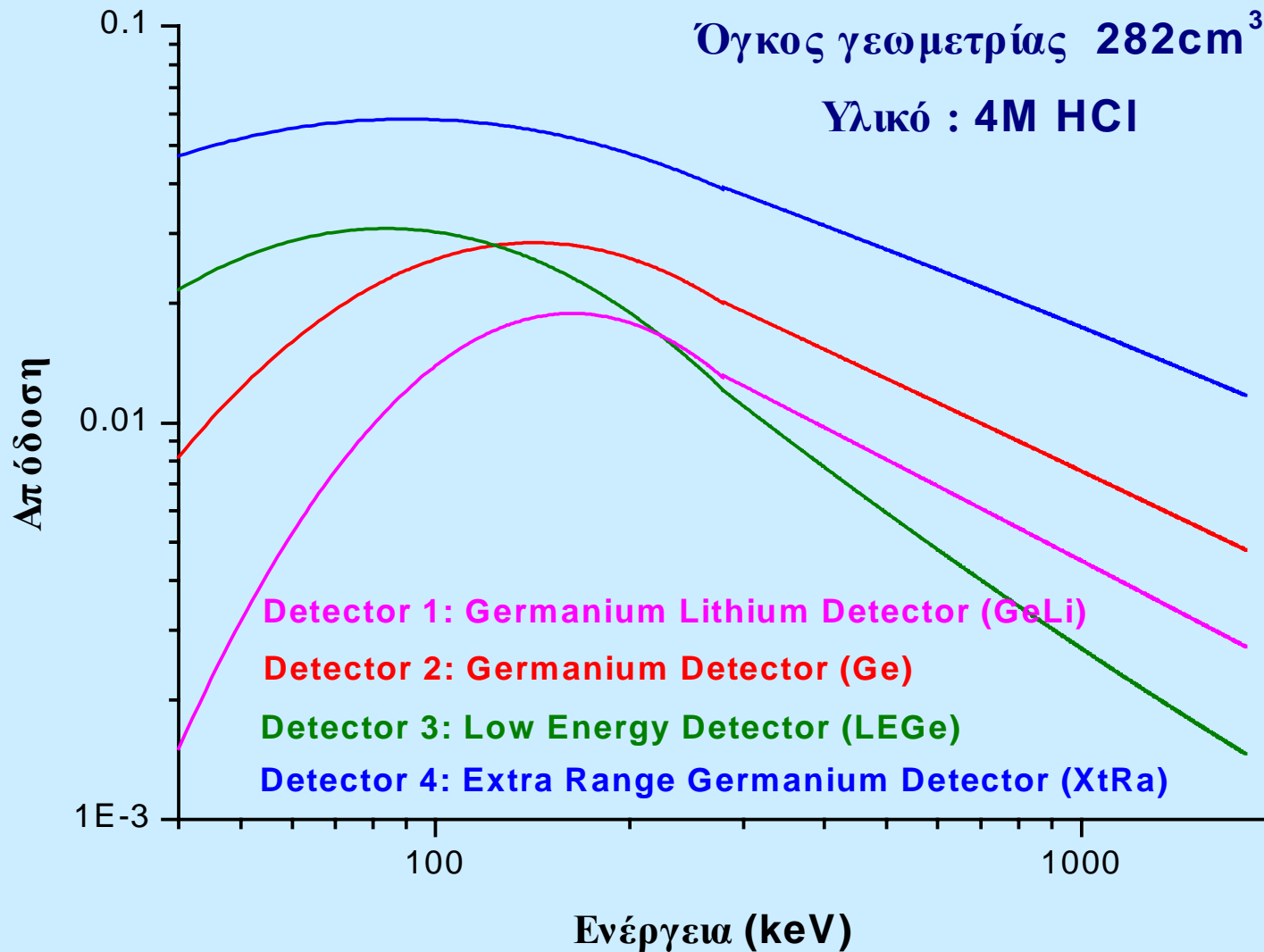

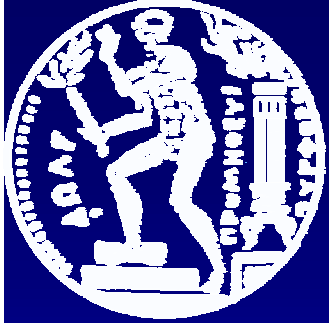
Ο ανιχνευτής XtRa του ΕΠΤ-ΕΜΠ

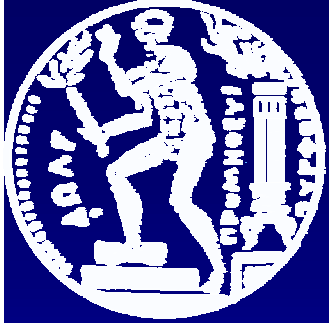
Καμπύλες απόδοσης των ανιχνευτών του ΕΠΤ-ΕΜΠ για γεωμετρία όγκου

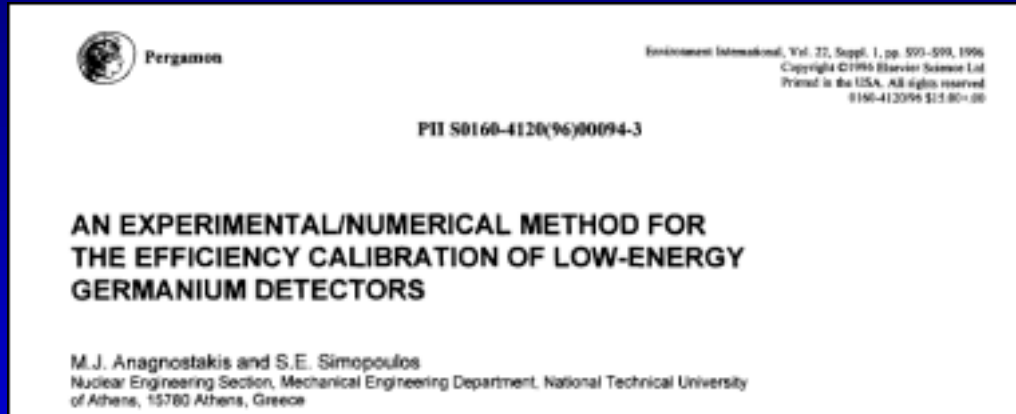

Διορθώσεις αυτοαπορρόφησης (1)

- ✓ Εξαρτώνται από :
 - ✓ τη γεωμετρία ανιχνευτή και δείγματος.
 - ✓ το υλικό του δείγματος.
 - ✓ την πυκνότητα του δείγματος.
 - ✓ την ενέργεια των φωτονίων.
- ✓ Μπορεί να είναι σημαντικές για την ανάλυση των φωτονίων στα
 - ✓ 63.29keV (^{238}U) και
 - ✓ 46.52keV (^{210}Pb)

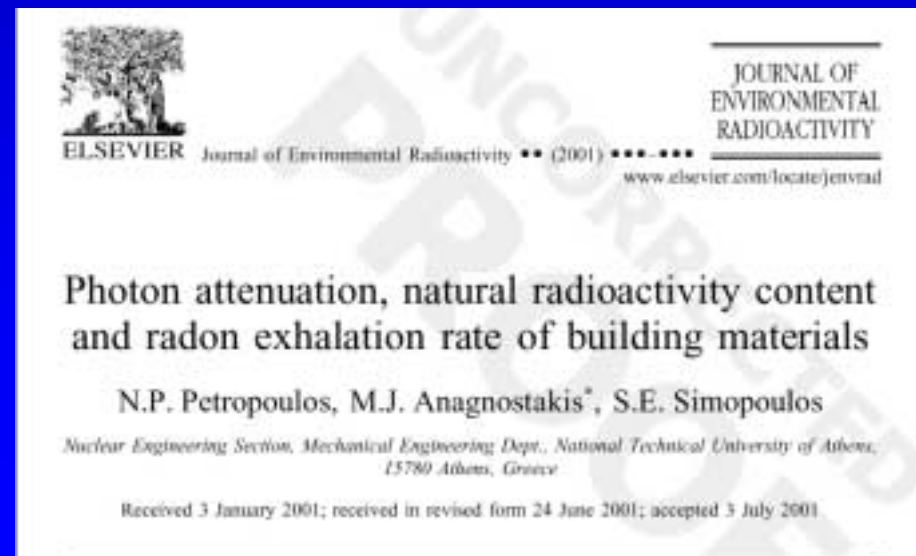

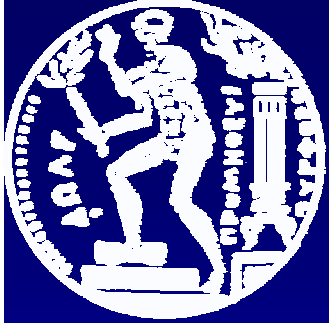
Διορθώσεις αυτοαπορρόφησης (2)

M.J. Anagnostakis & S.E. Simopoulos,
Environment International
22, 891 – 899 (1996)

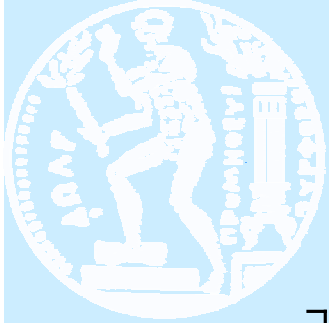
N.P. Petropoulos, M.J. Anagnostakis &
S.E. Simopoulos
Journal of Environmental Radioactivity
(υπό δημοσίευση)

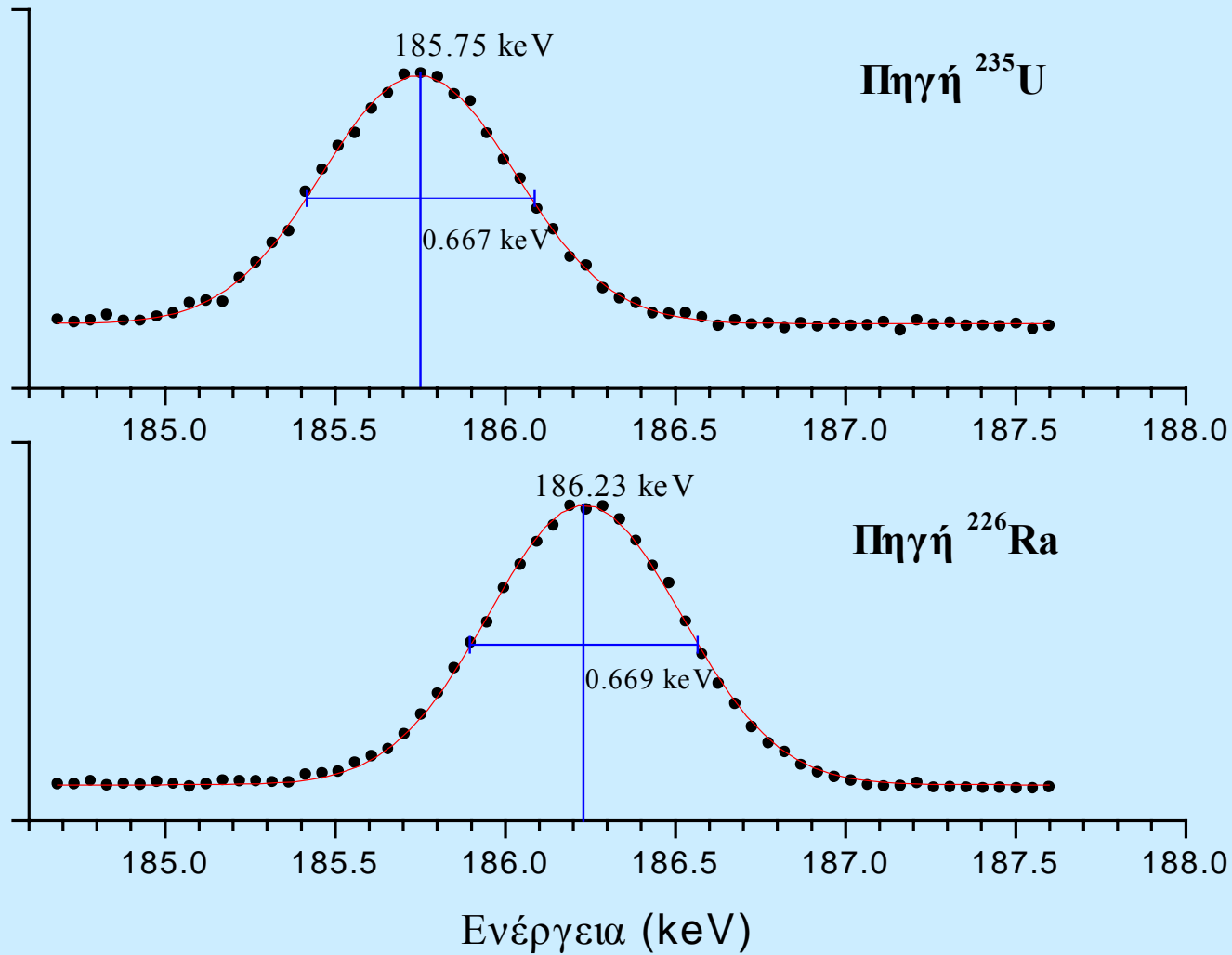

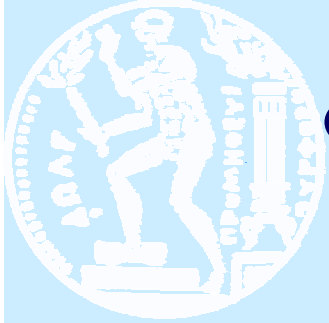
Προσδιορισμός του ^{235}U σε περιβαλλοντικά δείγματα

- ✓ Τα φωτόνια των 185.72keV δίνουν την πλέον αξιόλογη φωτοκορυφή.
- ✓ Σχηματίζεται όμως πολλαπλή φωτοκορυφή από τα φωτόνια των 185.72keV (^{235}U) και 186.25keV (^{226}Ra).
- ✓ Η ανάλυση της φωτοκορυφής είναι δυνατή εάν :
 - ✓ χρησιμοποιηθεί ανιχνευτής κατάλληλης διακριτικής ικανότητας (FWHM <1 keV)
 - ✓ γίνει κατάλληλη βαθμονόμηση (π.χ. 20ch/keV).
 - ✓ χρησιμοποιηθεί κατάλληλο λογισμικό (SPUNAL).
 - ✓ η φωτοκορυφή έχει ικανοποιητική στατιστική (μεγάλος χρόνος ανάλυσης).

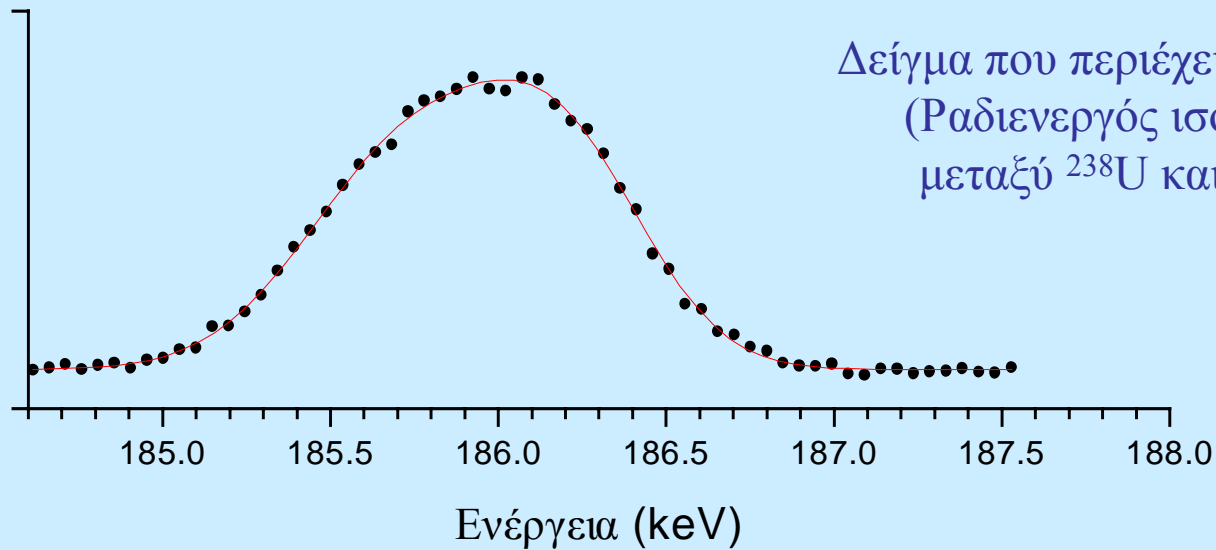
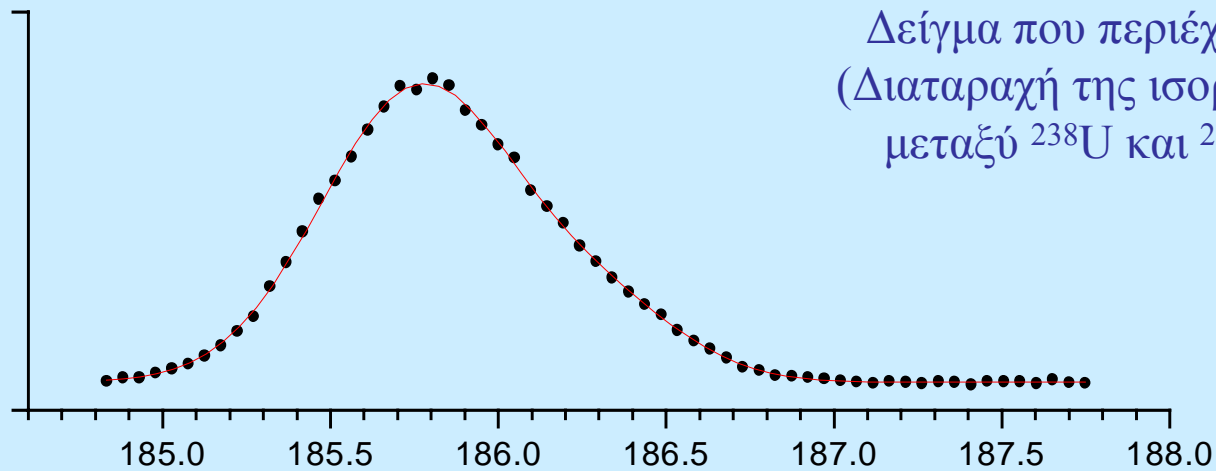

Φάσματα πηγών ^{235}U και ^{226}Ra

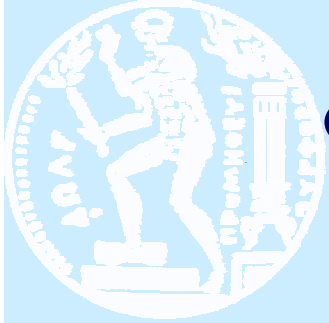

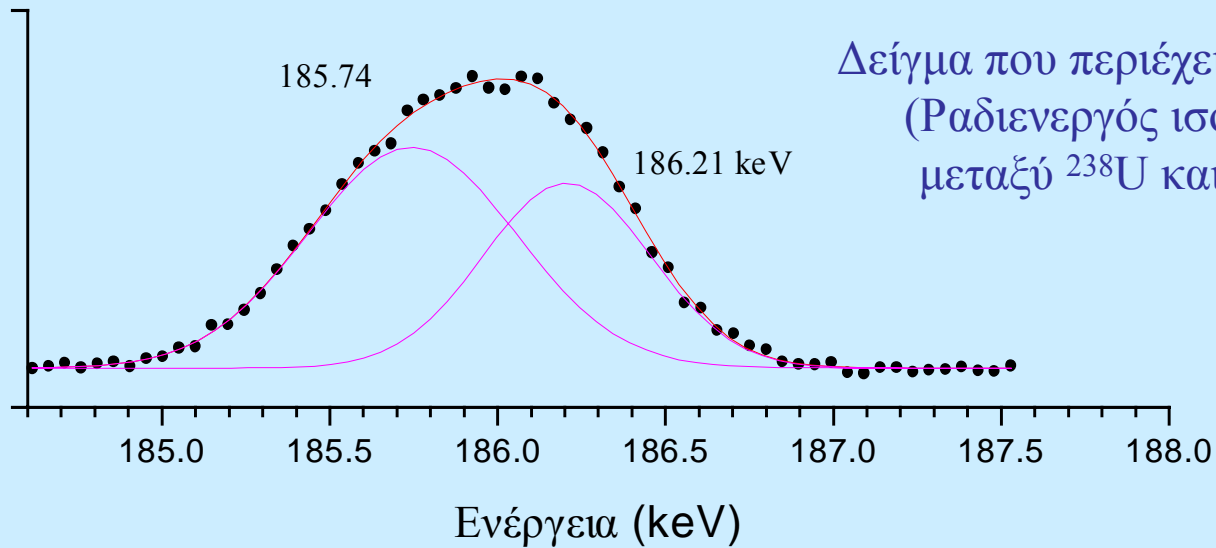
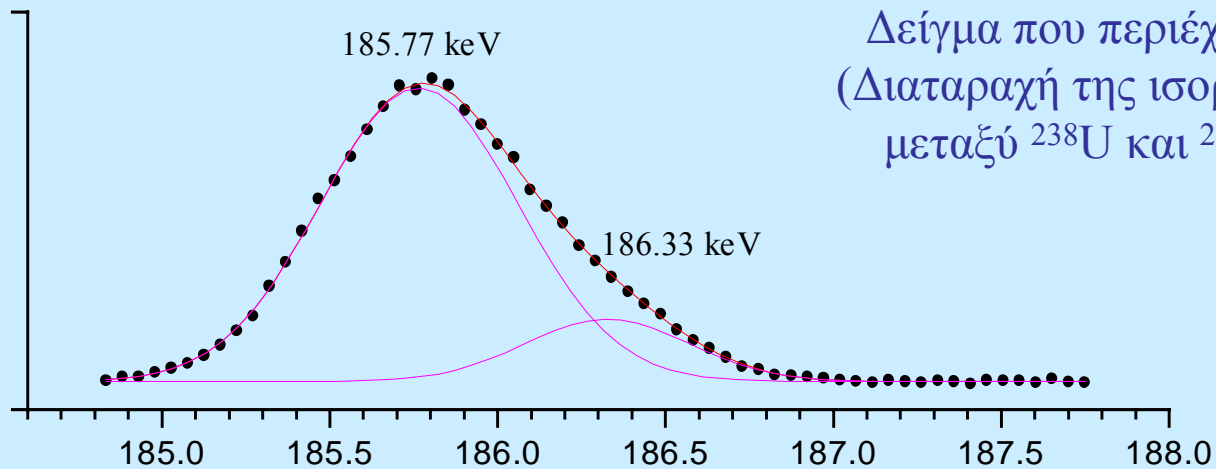
Φάσματα περιβαλλοντικών δειγμάτων

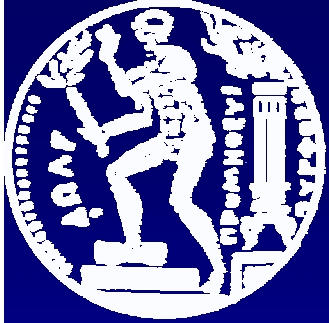

Ενέργεια (keV)

Φάσματα περιβαλλοντικών δειγμάτων

Συνεργασία μεταξύ ΕΠΤ-ΕΜΠ και Vinča προ του πολέμου

- Ξεκίνησε τον Ιανουάριο 1999.
- Σκόπευε στη μελέτη του φυσικού υποβάθρου στη Νότιο Γιουγκοσλαβία.
- Οι δειγματοληψίες εδάφους πραγματοποιήθηκαν από το Ινστιτούτο Vinča.
- Οι γ-φασματοσκοπικές αναλύσεις πραγματοποιήθηκαν από το ΕΠΤ-ΕΜΠ.

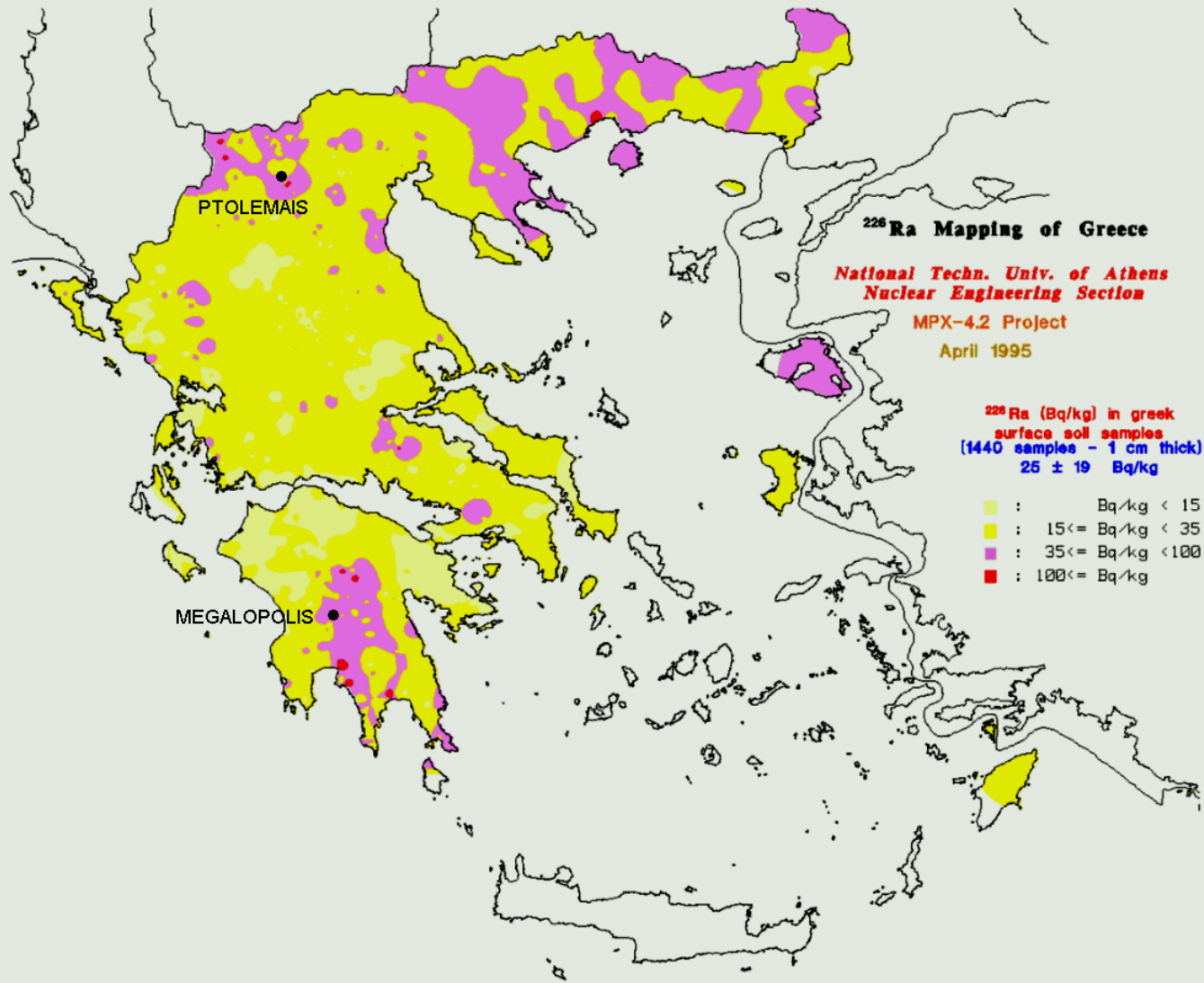
Αποτελέσματα αναλύσεων δειγμάτων προ του πολέμου

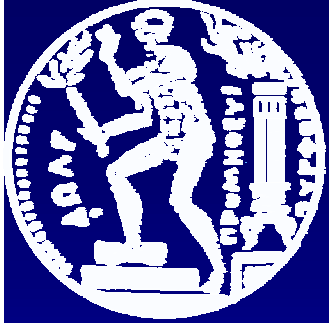
Κωδικός Δείγματος	Θέση	Ραδιενέργεια σε Bqkg ⁻¹					
		²³⁸ U	²²⁶ Ra	²¹⁰ Pb	²³² Th	⁴⁰ K	²³⁸ U/ ²²⁶ Ra
MS088	Servia	326	205	199	210	1694	1.6
MS089	Gornja Stubla	191	190	142	245	1516	1.0
MS090	Kosovo	27	32	52	32	354	0.84
MS091	Kosovo	220	162	153	171	1319	1.4
MS092	Kosovo	331	363	343	232	1552	0.91
MS094	Kosovo	37	32	33	32	356	1.2
MS095	Kosovo	297	248	285	234	1531	1.20
MS096	Kosovo	57	55	49	87	65	1.0
MS097	Kosovo	24	28	42	28	237	0.86
MS098	Kosovo	30	25	51	61	222	1.2
MS099	Gornja Stubla	325	235	256	235	1579	1.4
MS100	West Serbia	33	---	36	28	380	---
MS101	West Serbia	30	---	53	28	311	---
MS102	Gornja Stubla	358	266	291	166	1630	1.4
MS103	Gornja Stubla	330	207	228	164	1585	1.6
MS104	Gornja Stubla	12	---	10	---	7	---

Μέση Τιμή : 1.20
Τυπική Απόκλιση : 0.27

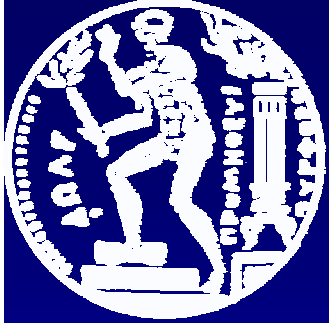
^{226}Ra στο ελληνικό επιφανειακό χώμα

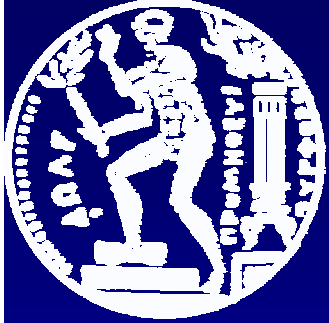
Συμπεράσματα (1)

- Η φυσική ραδιενέργεια σε ορισμένες από τις θέσεις που εξετάστηκαν είναι υψηλότερη από τις μέσες τιμές διεθνώς.
- Η ραδιενεργός ισορροπία είναι σε μερικές περιπτώσεις διαταραγμένη.
- Ο λόγος $^{210}\text{Pb}/^{226}\text{Ra}$ κυμαίνεται μεταξύ 0.74 – 2.0
- Ο λόγος $^{238}\text{U}/^{226}\text{Ra}$ κυμαίνεται μεταξύ 0.84 – 1.6
- Απαιτείται συστηματική μελέτη.

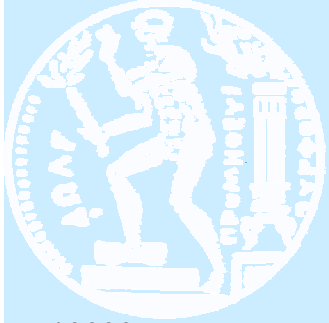
Συνεργασία μεταξύ ΕΠΙΤ-ΕΜΠ και Vinča μετά τον πόλεμο

- Σκόπευε στην ανίχνευση DU σε περιβαλλοντικά δείγματα (χώμα και βλάστηση).
- Οι δειγματοληψίες πραγματοποιήθηκαν από το Ινστιτούτο Vinča.
- Οι γ-φασματοσκοπικές αναλύσεις πραγματοποιήθηκαν από το ΕΠΙΤ-ΕΜΠ.
- Αναλύθηκαν επίσης βλήματα DU στο ΕΠΙΤ-ΕΜΠ.

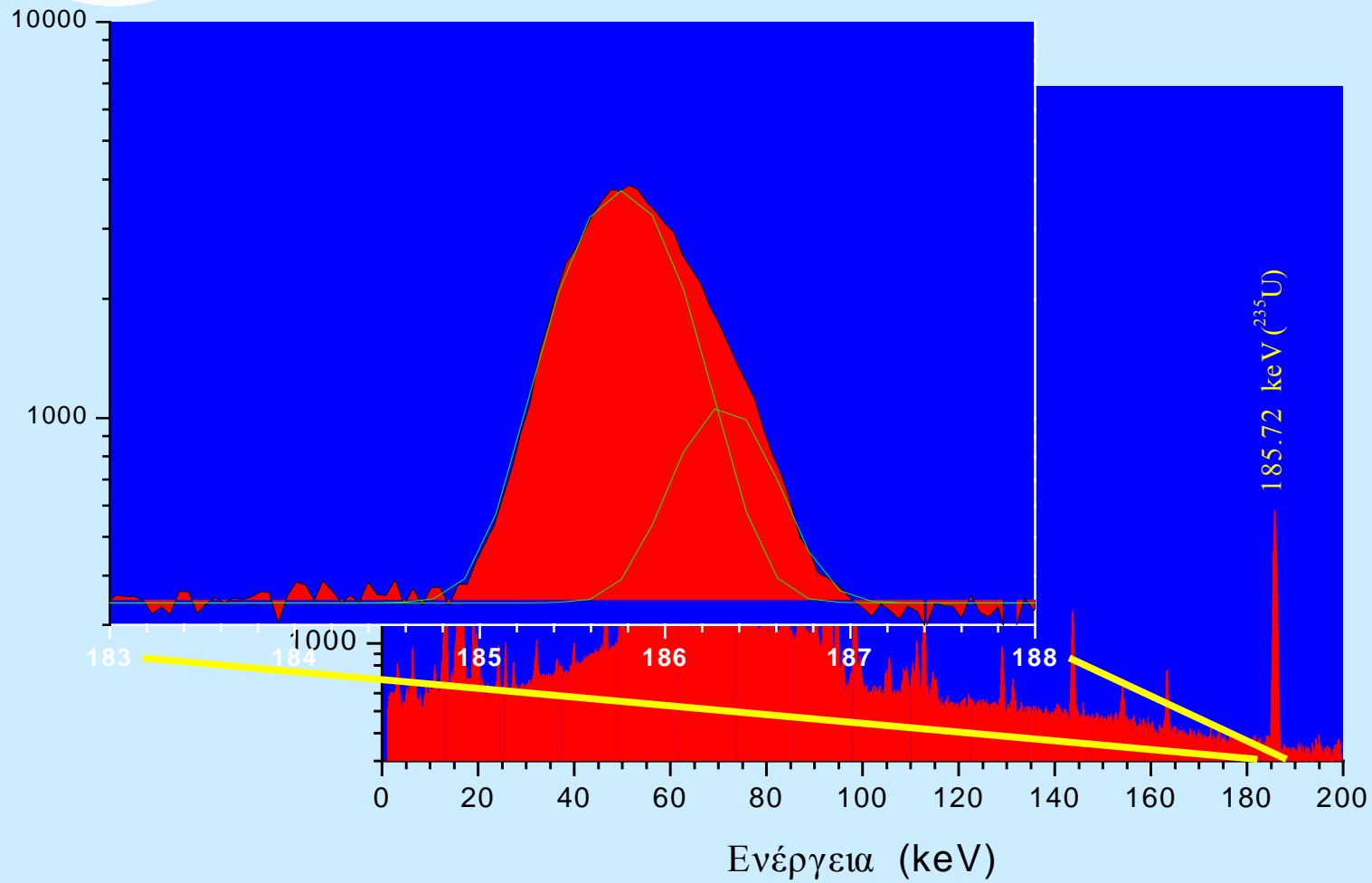

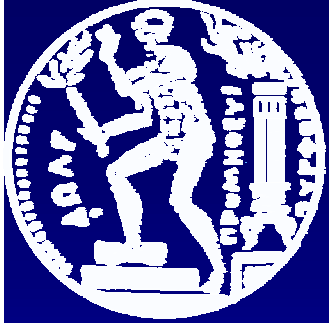
Αποτελέσματα αναλύσεων δειγμάτων μετά τον πόλεμο

Κωδικός Δείγματος	Είδος Δείγματος	Θέση	Ραδιενέργεια σε Bqkg ⁻¹					
			²³⁸ U	²³⁵ U	DU	²²⁶ Ra	²¹⁰ Pb	⁴⁰ K
MS115	βλάστηση	Plackovica- Vranje	-	-	-	-	34	551
MS116	έδαφος	Plackovica- Vranje	23	-	-	-	34	376
MS117	βλάστηση	Plackovica- Vranje	9	-	-	-	51	482
MS118	βλάστηση	Plackovica- Vranje	-	-	-	-	76	203
MS119	βλάστηση	Plackovica- Vranje	-	-	-	-	23	592
MS120	βλάστηση	Plackovica- Vranje	-	-	-	-	58	250
MS121	έδαφος	Plackovica-Vranje	53	-	-	-	67	735
MS122	έδαφος	Bratoselce	1000	19	828	172	197	-
MS123	έδαφος	Bratoselce	737	15	544	193	194	1132
MS124	βλάστηση	Bratoselce	-	-	-	-	26	323
MS125	βλάστηση	Bratoselce	-	-	-	-	42	305
MS126	έδαφος	--	-	-	-	-	39	357
MS127	βλάστηση	Bratoselce	-	-	-	-	2	308
MS128	βλάστηση	Bratoselce	4.9	-	-	-	49	1030
MS129	έδαφος	Bratoselce	2417	37	2248	169	201	-
MS130	έδαφος	Plackovica	66	3	-	30	81	-
MS131	έδαφος	---	1854	29	1714	140	168	1168
MS143	έδαφος	Plackovica	50	-	-	41	46	657
MS144	έδαφος	Vrbovac	47	-	-	-	63	644
MS145	έδαφος	Mesto B	40	-	-	40	49	658

γ – φάσμα δείγματος που περιέχει DU

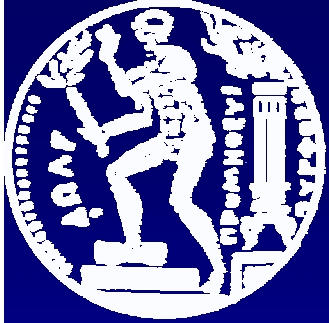

Κατώτερο Όριο Ανίχνευσης DU (1)

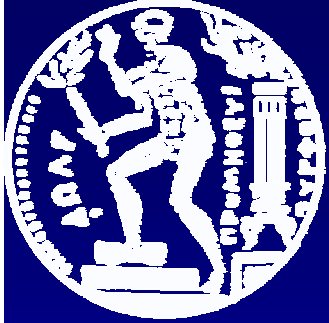
Για τον προσδιορισμό του κατώτερου ορίου ανίχνευσης πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν :

- το φυσικό U που υπάρχει σε όλα σχεδόν τα περιβαλλοντικά δείγματα προ της παρουσίας του DU,
- το χαμηλό ποσοστό εκπομπής των φωτόνιων στα 63.29keV (^{238}U) και 185.72keV (^{235}U),
- το υπόβαθρο του ανιχνευτή,
- η στατιστική της μέτρησης.

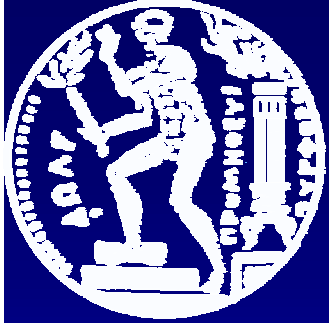
Κατώτερο Όριο Ανίχνευσης DU (2)

- Με τους ανιχνευτές του ΕΠΤ – ΕΜΠ, όταν αναλυθεί η φωτοκορυφή στα 186 keV, το ^{235}U μπορεί να προσδιοριστεί με σφάλμα καλύτερο του 2% . Το ^{238}U προσδιορίζεται με σφάλμα καλύτερο του 4%.
- Με την ακρίβεια αυτή, ο ισοτοπικός λόγος του U μπορεί να προσδιοριστεί με σφάλμα καλύτερο του 5%.
- Η ακρίβεια αυτή επιτρέπει τη διάκριση του ισοτοπικού λόγου από αυτόν του φυσικού U, όταν το *DU* (0.2%) είναι παρόν σε ποσότητα μεγαλύτερη από περίπου 20% του φυσικού περιεχομένου του δείγματος σε U

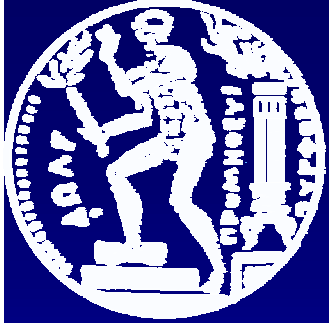
$^{238}\text{U}/^{226}\text{Ra}$ σε περιβαλλοντικά δείγματα

Προέλευση δειγμάτων	Μέγεθος Δείγματος	Ραδιενέργεια $^{238}\text{U}/^{226}\text{Ra}$
Ελληνικό επιφανειακό χώμα	70	0.17 – 5.5
Χώμα από Γιουγκοσλαβία (Φυσικό U)	16	0.84 - 1.60
Χώμα από Γιουγκοσλαβία (Απεμπλουτισμένο U)	4	3.8 – 14.3

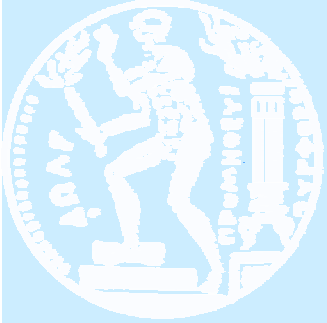
Προσδιορισμός της ισοτοπικής αναλογίας του ουρανίου σε βλήματα DU

- Σύγκριση των ραδιενεργειών των ^{238}U και ^{235}U υποδεικνύει την παρουσία DU στο δείγμα.
- Υποθέτοντας ραδιενεργό ισορροπία μεταξύ των ^{226}Ra και ^{238}U προ της ρύπανσης υπολογίζεται η περιεκτικότητα του δείγματος σε ^{238}U και ^{235}U προ της ρύπανσης.
- Υπολογίζεται το επιπλέον ^{238}U και ^{235}U λόγω ρύπανσης με DU.
- Υπολογίζεται η ισοτοπική σύσταση της πηγής της ρύπανσης (βλήμα DU), υποθέτοντας ότι η ρύπανση προέρχεται από μια και μοναδική πηγή .
- Η αναλογία του ^{235}U στα βλήματα DU εκτιμάται σε $\sim 0.2\%$.

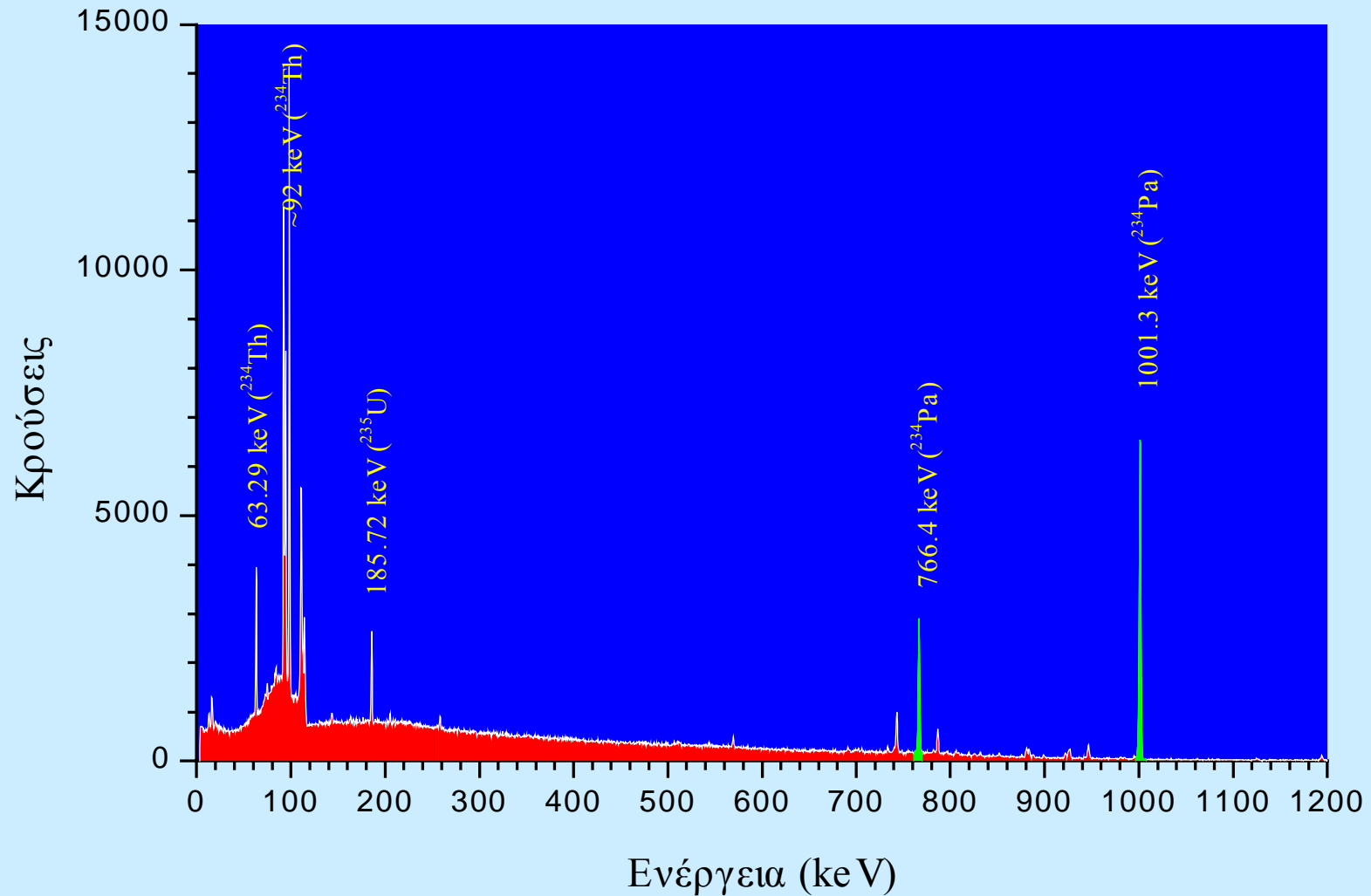

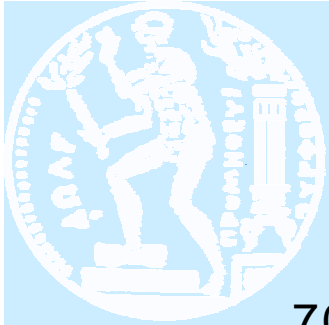
Εκτιμώμενη ισοτοπική αναλογία του ^{235}U σε βλήματα

Δείγμα	^{238}U (Bqkg ⁻¹)	^{235}U Bqkg ⁻¹	Ισ. αναλογία του ^{235}U στο χώμα	Ισ. αναλογία του ^{235}U στο βλήμα
MS122	1000	19	0.304 %	0.217 %
MS123	734	15	0.320 %	0.178 %
MS129	2417	37	0.242 %	0.206 %
MS131	1854	29	0.247 %	0.210 %
			Μέση Τιμή	0.203 %

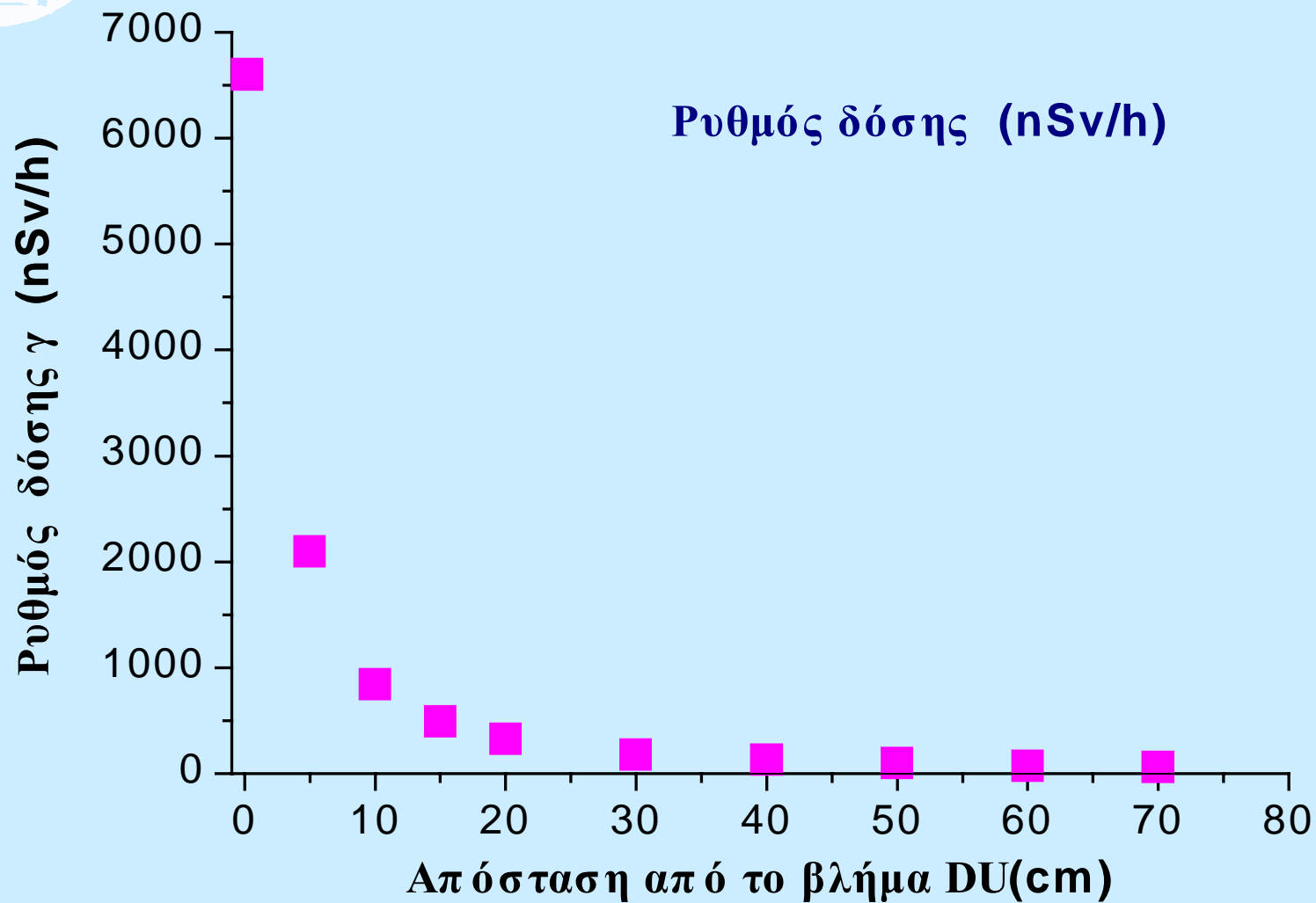

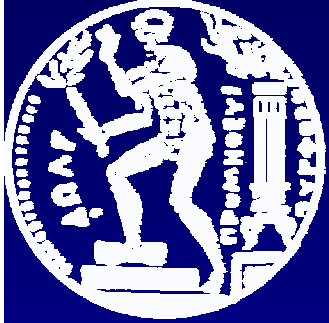
γ-φάσμα βλήματος DU

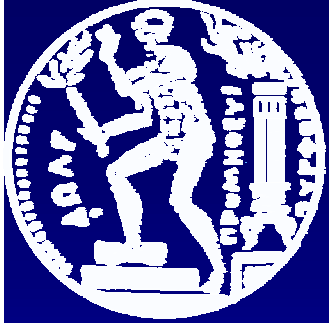
Δόση λόγω βλήματος DU

Συμπεράσματα (2)

- ✓ Το φυσικό υπόβαθρο στη Νότιο Γιουγκοσλαβία ήταν αυξημένο προ του πολέμου, με τη ραδιενέργεια του ^{238}U στο χώμα να ξεπερνά σε ορισμένες περιπτώσεις τα 300Bqkg^{-1} .
- ✓ Η γ-φασματοσκοπία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τον προσδιορισμό του DU σε περιβαλλοντικά δείγματα.
- ✓ Το κατώτερο όριο ανίχνευσης για το DU εξαρτάται από το φυσικό ουράνιο που περιέχεται στο υπό ανάλυση δείγμα.

Συμπεράσματα (3)

- ✓ Υψηλή περιεκτικότητα ^{238}U σε περιβαλλοντικά δείγματα δεν συνεπάγεται απαραίτητα ρύπανση με DU.
- ✓ Σημαντική διαταραχή της ραδιενεργού ισορροπίας μεταξύ ^{238}U και ^{226}Ra ($^{238}\text{U}/^{226}\text{Ra} > 5$) μπορεί να είναι ένδειξη ρύπανσης με DU.
- ✓ Σε μερικά από τα δείγματα που αναλύθηκαν ανιχνεύθηκαν ψηλά επίπεδα ρύπανσης από DU.